

6 juni 2021, 1^e zondag na Trinitatis, Maranathakerk Den Haag

Rechters 12: 1-6 en Marcus 3: 20-35

Mark van der Laan

Gemeente van onze Heer Jezus Christus, broeders en zusters, vanochtend stuiten wij op een wonderlijk gedeelte in het Evangelie. We horen over Jezus' biologische familieleden, die bezorgd zijn over Jezus, die zich misschien zelfs voor Jezus lijken te schamen. Ze wilden hem desnoods onder dwang meenemen, in de veronderstelling dat hij zijn verstand had verloren, zo lezen wij.

Jezus bevindt zich in een huis en een groot aantal mensen zaten in een kring om hem heen. Zijn familieleden staan echter buiten het huis, zij staan letterlijk buiten de kring van mensen om Jezus heen. Psychotherapeuten die systemisch werken, kunnen hier een pijnlijke familieopstelling in zien, waarin Jezus; directe familie buiten de kring wordt geplaatst en anderen een plek in de nabijheid van Jezus krijgen. Dat wordt bevestigd wanneer de mensen in de kring om hem heen tegen Jezus zeggen dat zijn familie buiten op hem wacht. Nee, zijn moeder en zijn broers staan niet buiten, maar zitten in de kring om hem heen, zo zegt Jezus. 'Want iedereen die de wil van God doet, die is mijn broer en zuster en moeder.'

Het zijn buitengewoon harde en pijnlijke woorden voor zijn familie, die niet alleen fysiek maar ook met woorden op afstand worden gezet. Hoe verhouden zich deze woorden tot het vijfde gebod, dat enkele hoofdstukken later in Markus 7 aan bod komt: 'Toon eerbied voor uw vader en uw moeder.'¹ In het licht van die woorden kan Jezus niet bedoelen dat biologische familie er niet meer toe doet. Het eren van je ouders blijft voor Jezus overeind staan, Hij bekritiseert in Marcus 7 vooral de farizeeën en schriftgeleerden die menen dat een offergave aan God prioriteit heeft boven de zorg voor je ouders.

Toch heeft het evangelie consequenties voor familiale verhoudingen, in de zin dat met de komst van Jezus duidelijk wordt dat de sociale orde van de biologische familie niet absolute prioriteit heeft. Dat zien we ook in Marcus 10², waarin wordt benadrukt dat wie Jezus volgt en daardoor zijn familie kwijtraakt, een nieuwe familie ontvangt, namelijk de kring van broeders en zusters om hem of haar heen. Niet de bloedband is bepalend, maar het doen van de wil van God verbindt mensen als broeder en zuster aan elkaar.

In feite wordt hier onderscheid gemaakt tussen het eigen gezin, de eigen familie en de geestelijke familie. In de kerk is vaak veel aandacht voor gezinnen, en terecht, dat is ook goed, daar wil ik niets aan afdoen, maar daarin willen alleengaanden in een kerkelijke gemeenschap er nog wel eens bekaaid van afkomen. Zij kunnen zich pijnlijk genoeg soms minder gezien voelen in de kerk. Daarmee vormt de evangelielezing van vandaag een kritische spiegel voor ons als kerkgemeenschap en voor alle kerken: zijn wij plekken waarin mensen zich als een familie in opgenomen voelen, waar ze zich gezien en gekend voelen, waarvan ze weten en voelen: hier hoor ik bij!

Het belang daarvan, dat je als mens ergens bij hoort, kun je terughoren als je met pleegkinderen spreekt. Kinderen voor wie het zoeken is, bij wie hoor ik nu? Wie is mijn familie? Een vraag die ook raakt aan de vraag: wie ben ik eigenlijk? Een pleegkind dat ik een tijdje terug in een familiekring trof, vroeg mij eens: 'ben jij nu mijn oom?' Met ander woorden: zijn wij nu familie? Het trof mij, dat zoeken naar vastigheid en structuur van een kwetsbaar kind, het verlangen ook dat er in doorklonk, een verlangen naar verbinding, om ergens bij te horen, naar familie.

---

¹ Marcus 7:10.

² Marcus 10:29.

Voor kerkelijke gemeenschappen is daarmee de vraag vanuit het Evangelie van vanochtend: hoe kunnen wij als gemeenschap in navolging van Jezus een plek zijn waar ontheemden uit de wijk een nieuw thuis, een nieuwe familie vinden? Zijn we dat gelukkig al, of kunnen we daarin nog groeien met elkaar en wat vraagt dat van ons?

Er komt echter meer aan de orde in de Evangelielezing van vanochtend, wat niet minder wonderlijk is. Een pittige tekst ook. Zoals zoveel plekken in zijn Evangelie verweeft Marcus in de tekst van vandaag twee verhaallijnen in elkaar. Deze structuur is in de liturgie terug te zien in de opmaak van de tekst. De tekst begint in vers 20 en 21 met Jezus' verwanten die hem mee willen nemen. Vervolgens volgt van vers 22-30 een andere verhaallijn waarin Jezus de Schriftgeleerden terechtwijst. Dit gedeelte is met een kleine inspruing weergegeven. Vervolgens keert Marcus weer terug bij de eerste verhaallijn over Jezus' verwanten.

In dat middengedeelte vallen woorden die direct met de eerste Schriftlezing uit Rechters in verband kunnen worden gebracht. Want een koninkrijk of een huis dat tegen zichzelf verdeeld is, dat is het Israël waarin de stammen niet met elkaar samenleven, maar tegen elkaar strijdvoeren. Het boek Rechters is geen verzameling heldenverhalen, nee, in tegendeel: het huilen om het menselijk onvermogen loopt als een rode draad door het boek. De eensgezindheid waarmee Israël het land Kanaän in bezit kon nemen, loopt voortdurend gevaar om verloren te gaan in een stammenstrijd. Tekenend is het trieste refrein in het boek: 'Er was geen koning in die dagen....'.

We lezen over een pittig dispuut tussen Jezus en de schriftgeleerden. Punt van discussie is de vraag waarom Jezus onreine geesten kan uitdrijven. Vanaf het begin van het Evangelie gaat het om de vraag wie Jezus toch is, dat zelfs onreine geesten Hem gehoorzamen? Een onreine geest staat in het evangelie voor datgene wat mensen verhindert om open te staan voor Gods Woord van bevrijding, wat mensen spreekwoordelijk doof en blind maakt voor dat Woord. Het staat voor alle stemmen, overtuigingen, zorgen en verslavende machten die mensen in hun greep kunnen houden, die mensen als het ware kunnen bezetten.

Dat Jezus dergelijke geesten kan uitdrijven, moet volgens de schriftgeleerden het gevolg zijn van het feit dat Jezus zelf bezeten is door een onreine geest. Zij spreken over Beëlzebul, een verwijzing naar de 'heerser of vorst van de demonen'. Daarmee geven zij aan dat het hier niet zozeer om een individueel geval van kwaad zou gaan, maar dat in Jezus een heel demonisch koninkrijk aan het werk zou zijn, een negatieve tegenhanger van het koninkrijk van God.

Dit verklaart ook de felle reactie van Jezus. Want het is niet Beëlzebul, maar Gods heilige Geest die Hem de macht over demonen geeft. Jezus' kracht is de heilige Geest en wat Jezus doet is mensen juist bevrijden van onreine geesten! Het ontkennen dat het de heilige Geest is die op Jezus rust, is een onvergeeflijk vergrijp, zo lezen we. Jezus verwijst in zijn antwoord naar Satan, wat 'degene die door elkaar gooit' betekent, diabolos in het Grieks, waar ons woord 'duivel' van afgeleid is. Ook dit benadrukt het verschil tussen die onreine geesten en de heilige Geest. Waar de onreine geesten voor verwarring en verdeeldheid zorgen, brengt de heilige Geest verbinding tussen mensen over grenzen heen tot stand, zoals we twee weken geleden met Pinksteren vierden. De heilige Geest brengt immers liefde, blijdschap, vrede, geduld, vriendelijkheid, goedheid, trouw, zachtmoedigheid en zelfbeheersing voort, zoals we in Galaten 5 lezen. Het is juist de heilige Geest die alles te maken heeft met de genezende en verbindende woorden en daden van Jezus.

In twee korte gelijkenissen maakt Jezus korte metten met de aantijging van de schriftgeleerden. De kern van Zijn betoog is het onontkomelijke antwoord op de vraag van vers 23: Hoe kan Satan zichzelf uitdrijven? Dat kan hij niet, dus moet Jezus in Zijn bevrijdingswerk wel met een andere, de heilige geest begiftigd zijn.

De Geest die ons aan elkaar verbindt
De Geest die ons vanochtend samenbracht, hier aanwezig of op afstand met ons verbonden.
Gedragen door die Geest mogen wij een gemeenschap van broeders en zusters vormen,
met vallen en opstaan
in alle gebrokenheid
met elkaar zoekend naar de wil van God
in ons leven
en in deze wijk waarin we gesteld zijn
daarin gezegend en gedragen door Hem,
Jezus Christus onze Heer
Die vandaag vanuit de Evangelielezing over de hoofden van mensen in de kring om hem heen
Ook ons Zijn broeder en zuster noemt

Zo zijn wij in Christus verbonden met elkaar
Geborgen in Zijn ontferming en trouw

God, laat geen mensenkind
uit uw ontferming vallen.
Weer met uw ruimte hart
het kwade van ons allen.
Gij zijt te goeder trouw
geweest van het begin.
Vasthoudend blijft Gij tot
uw liefde overwint.³

Amen.

---

³ Lied 974, vers 5.